

Този път вече не се предоставя на султана да очисти самъ престъпниците и злодеянията, но се иска отъ нашето правителство да го застави, по дипломатиченъ път, да подобри положението на райта. Въ нашитѣ отношения къмъ Турция ние не бѣхме стѣпили още въ фазата на война чрезъ ноти, а се считаше, че този начинъ на любвеобилно въздействие може да даде нѣкои благоприятни резултати. За тогавашното време подаването на нота, съ която да се дигне официалния гласъ на България срещу вътрешното управление на Турция, се считаше постѣпка извънредно смѣла. Истинскиятъ възгледъ на македонската емиграция за разрешаването на въпроса се разкрива много скоро; това е пътя на бунта, на ножа. Само кървавата разправа на македонския четникъ и воевода съ турската власт ще може да даде на родината си това, което бѣха безсилни да постигнатъ нѣкога нотитѣ даже на страшната и силна Русия.

Въ княжеството живѣятъ (казва се въ брой 24.XII) едно голѣмо число хора готови всѣки день да навлѣзатъ въ отечеството си и да дадатъ рѣка на своитѣ братя за едно общо възстание въ Македония. А всичкитѣ видни воеводи се излежаватъ изъ разнитѣ *краища на княжеството предъ видъ желанието на правителството да се пази мира*. Доста е правителството да не преследва и да не притѣснява движението на македонцитѣ въ княжеството. Тия движения ще избухнатъ и ще се разпространятъ до такава степенъ, щото самата турска империя ще се разклати отъ коренъ.

Тази бележка очертава ясно тогавашното положение. Македонската организация е съществувала — четниците и воеводитѣ сж готови вече, всѣки моментъ могатъ да започнатъ тѣ борбата въ македонскитѣ планини. Ако тѣ бездействуватъ и по такъвъ начинъ Турция се счита закрепнала, причината е правителството, което следи македонскитѣ дейци и парализира действията имъ. Нѣма никакво съмнение, че отъ минаването на чети въ Турция до разклащането ѝ до основи, има доста много, обаче, на емиграцията се пречи да постави даже началото на тази енергична дейность; правителството на България иска да запази приятелството си съ турската империя.

Какви резултати е щѣла да има за България тогава една засилена четническа дейность въ Турция; била ли е македонската емиграция наистина въ положение да организира и да издържи една по-широка и смѣла борба съ своитѣ разпокжсани и още скромни сръдства — това сж отдѣлни въпроси. Ние набелязваме само нашата политика спрямо турската държава, която политика се дължеше главно на особеното вътрешно положение и на неокрепналитѣ външни връзки на нашата държава. Положението на поробенитѣ не се подобрява, никой не се вслушва въ даванитѣ съвети: нито Европа, нито Високата порта. Поради това и тонътъ на македонската сръда се повишава, дирятъ се нови сръдства за борба. Погледитѣ се обръщатъ вече и къмъ българското офицерство, което може да бжде рѣководна сила въ действията на македонската емиграция.

„Освенъ нашитѣ стари воеводи ние имаме още 200 македонски храбри офицери въ българската армия, които сж готови да захвърлятъ хубавото си положение и да се яватъ на чело на своитѣ братя, въ борбата имъ за освобождение на своята татковина. Измежду тѣхъ имаме отъ подпоручици дори до подполковници.“ (Бр. 5 — 24.XII. 93).

Къмъ мартъ 1894 година, когато политическата борба срещу правителството на Стамболова бѣше особено засилена и се откриваха сигурни изгледи за смѣняването на управлението — емиграцията сжщо доби куражъ и вече се готви да нанесе ударъ на дотогавашната външна политика на държавата спрямо Турция.

На правителството се казва: „Ние сме длъжни да вдигнемъ гласъ срещу безчовѣчното турско управление. Нека се употребатъ всички законни сръдства за придобиване на нашитѣ човѣшки правдини. Но ако нѣма удовлетворителни резултати отъ тия сръдства, съ по-голѣмъ куражъ трѣбва да туримъ въ изпълнение и най-крайнитѣ мѣрки, но въ всѣки случай, трѣбва да се пазимъ да не изложимъ нашитѣ свободни братя.“ (Бр. 15—6.III. 1894).

Какъ е било възможно да се турятъ въ ходъ и „най-крайнитѣ мѣрки“ — революцията и частичнитѣ възстания — безъ да се изложи България предъ турцитѣ и предъ европейскитѣ държави — това не е обяснено; при всѣко четническо движе-